

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL UAB „RIVONA“ IR UAB „NORFOS MAŽMENA“ VEIKSMŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS MAŽMENINĖS PREKYBOS ĮMONIŲ NESĄŽININGŲ VEIKSMŲ DRAUDIMO ĮSTATYMO 3 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS

2014 m. sausio 24 d. Nr. 1S-11/2014

Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (toliau – Konkurencijos taryba) išnagrinėjo klausimą dėl uždarnosios akcinės bendrovės „RIVONA“ (kodas 110512039) (toliau – UAB „RIVONA“, *Rivona*) ir uždarnosios akcinės bendrovės „NORFOS MAŽMENA“ (kodas 110778328) (toliau – UAB „NORFOS MAŽMENA“, *Norfa*) (toliau kartu ir Įmonės) veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo (toliau – Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas, MPĮNVDĮ) 3 straipsnio reikalavimams.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė:

(2) Tyrimas dėl UAB „NORFOS MAŽMENA“, UAB „RIVONA“ veiksmų atitikties Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams pradėtas Konkurencijos tarybos 2013 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 1S-133¹ ir pratęstas Konkurencijos tarybos 2013 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1S-184².

(3) Tyrimo metu buvo nagrinėjama, ar UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais (toliau – ir tiekėjai) sudarytose ilgalaikio didmeninio pirkimo - pardavimo sutartyse (toliau – ir Sutartys) numatytos nuostatos dėl prekių, įskaitant maisto prekes ir gėrimus, gražinimo tiekėjams bei nuostatos dėl nuostolių kompensavimo, sumažinus prekių, įskaitant maisto prekes ir gėrimus, kainą vartotojams, neprieštarauja Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams.

(4) Tyrimo metu dėl tyrimui reikšmingos informacijos buvo susirašinėjama su UAB „NORFOS MAŽMENA“, UAB „RIVONA“, jų tiekėjais, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – VMVT), nagrinėjamos didmeninio pirkimo – pardavimo sutarčių nuostatos bei kitos reikšmingos aplinkybės.

1. UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ tarpusavio santykiai

(5) UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ yra tarpusavyje susijusios įmonės, nes jų akcijos priklauso tiems patiems dviem akcininkams. Vienas iš akcininkų turi daugiau nei 1/2 tiek UAB „NORFOS MAŽMENA“, tiek ir UAB „RIVONA“ įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį³.

(6) UAB „NORFOS MAŽMENA“ valdo mažmeninės prekybos tinklo parduotuves „NORFA S“, „NORFA L“, „NORFA XL“, „NORFA XXL“, „HYPER NORFA“, kuriose didžiąją dalį asortimento sudaro maisto prekės ir gėrimai. Iš visų UAB „NORFOS MAŽMENA“ valdomų

¹ Bylos 1 tomas, 7-8 lapai.

² Bylos 5 tomas, 10 lapas.

³ Bylos 3 tomas, 1, 13 lapai; 4 tomas, 1, 12 lapai.

parduotuvių, daugiau kaip 20 prekybos plotas viršijo 400 m²⁴, o bendrosios pajamos paskutiniiais finansiniais metais sudarė daugiau kaip 400 milijonų litų⁵.

(7) UAB „RIVONA“ užsiima logistikos, tarptautinių pervežimo, nekilnojamo turto nuomos, maisto produktų gamybos veikla. Šiai įmonei priklauso saldainių, kulinarijos, konditerijos, žuvies rūkymo, konservų bei pieno gamybiniai padaliniai Rokiškyje bei Alytuje. Didžioji dalis UAB „RIVONA“ gaminių parduodama *Norfos* prekybos tinklo parduotuvėse⁶.

(8) Be savo gaminamų prekių, kitas maisto prekes ir gėrimus *Rivona* įsigyja iš Lietuvos ir kitų šalių tiekėjų, sudarydama ilgalaikės didmeninio pirkimo-pardavimo sutartis dėl maisto prekių ir gėrimų pardavimo *Norfa* mažmeninės prekybos tinklo parduotuvėse⁷.

(9) Tyrimo metu nustatyta, kad *Rivona* yra pagrindinis prekių, įskaitant maisto prekes bei gėrimus, tiekėjas *Norfai*. Didžiąją dalį *Norfos* maisto prekių ir gėrimų didmeninio pirkimo apimčių sudaro pirkimai iš *Rivonos*⁸.

(10) Tyrimo metu nustatyta, kad UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ tarpusavyje sudaro standartines ilgalaikės didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis, kurių pagrindu *Rivonos* įsigytos iš maisto prekių ir gėrimų tiekėjų prekės parduodamos *Norfai* ir tokiu būdu patenka į *Norfos* valdomą mažmeninės prekybos tinklą⁹. UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ už suteiktas paslaugas ir parduotas prekes vykdo tarpusavio atsiskaitymus¹⁰.

2. UAB „NORFOS MAŽMENA“, UAB „RIVONA“ ir tiekėjų sudarytų sutarčių pobūdis

(11) UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ su tiekėjais, įskaitant maisto prekių ir gėrimų tiekėjus¹¹, nuo [KOMERCINĖ PASLAPTIS] m. sudaro standartinės formos ilgalaikio didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis¹² dėl prekių, kurios yra skiriamos parduoti vartotojams *Norfa* mažmeninės prekybos tinklo parduotuvėse¹³. Sutartyse UAB „NORFOS MAŽMENA“ arba UAB „RIVONA“ įvardinamos kaip pirkėjas, tuo tarpu tiekėjai kaip pardavėjas.

(12) Tiekėjai Sutartis su UAB „NORFOS MAŽMENA“ sudaro tada, kai prekes pristato tiesiogiai į *Norfa* prekybos tinklo parduotuves. Tuo tarpu, su UAB „RIVONA“ Sutartis sudaromos, kai prekės pristatomos į centrinę sandėlį ir vėliau paskirstomos *Norfa* mažmeninės prekybos parduotuvėms¹⁴. Todėl gali būti atvejų, kai su tuo pačiu tiekėju sutartis turi ir *Rivona*, ir *Norfa*¹⁵.

(13) Tyrimo metu nustatyta, kad UAB „RIVONA“ maisto prekes ir gėrimus iš viso tiekia [KOMERCINĖ PASLAPTIS] skirtingų tiekėjų (įskaitant užsienio tiekėjus), o jų tiekiamų maisto prekių ir gėrimų asortimentą sudaro [KOMERCINĖ PASLAPTIS] prekių¹⁶. Atitinkamai tiesiogiai UAB „NORFOS MAŽMENA“ maisto prekes ir gėrimus tiekia [KOMERCINĖ PASLAPTIS]

⁴ Bylos 28 tomas, 55-60 lapai.

⁵ Bylos 28 tomas, 54 lapas.

⁶ Bylos 29 tomas, 59-62 lapai.

⁷ Bylos 1 tomas, 23, 98-105, 115-126; 135-142; 159-171 lapai; 3 tomas, 85-92, 102-121, 122-138, 154-173 lapai.

⁸ Bylos 3 tomas 3 lapas, 4 tomas, 3 lapas.

⁹ Bylos 4 tomas 23-62, 134 lapai; 2 tomas 26-52 lapai.

¹⁰ Bylos 3 tomas, 55, 57-59 lapai; 4 tomas, 63-69 lapai; I tomas, 17 lapas; 2 tomas, 3 lapas.

¹¹ Pavyzdžiui, duonos ir pyrago gaminių; mėsos ir mėsos gaminių; žuvies ir žuvies gaminių; valgomųjų ledų, konditerijos gaminių ir saldumynų; įvairių šaldytų maisto produktų tiekėjais sudarydavo didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis dėl įvairių prekių, pavyzdžiui, įvairių daržovių ir vaisių rūšių, šokolado, sausainių, įvairių duonos gaminių, valgomųjų ledų, įvairių mėsos ir žuvies gaminių, įvairių alaus rūšių ir nealkoholinių gėrimų, Bylos 27 tomas; 3 tomas, 48-55 lapai.

¹² 4 tomas, 134 lapas. Tokios pat formos didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis su priedais tarpusavyje sudaro *Norfa* ir *Rivona*.

¹³ Bylos 2 tomas, 94-100 lapai; 1 tomas, 98-105, 115-122, 135-145 lapai; 4 tomas 8-15 lapai; 7 tomas 15-55 lapai; 8 tomas, 39-84 lapai; 9 tomas, 17-122 lapai; 10 tomas, 18-49 lapai; 11 tomas, 10-32 lapai; 12 tomas, 6-56 lapai; 13 tomas, 33-80 lapai; 14 tomas, 8-43 lapai; 15 tomas, 9-43 lapai; 16 tomas, 7-23 lapai; 18 tomas, 8-65 lapai; 19 tomas, 9-65 lapai; 20 tomas, 9-45 lapai; 21 tomas, 14-58 lapai; 22 tomas, 18-70 lapai; 23 tomas 10-69 lapai; 24 tomas 28-84 lapai; 25 tomas, 9-25 lapai; 26 tomas, 7-35 lapai.

¹⁴ Bylos 4 tomas, 2 lapas; 2 tomas, 2 lapas; 1 tomas, 16 lapas.

¹⁵ Bylos 9 tomas, 17-66, 67-122 lapai.

¹⁶ Bylos 3 tomas, 143 lapas.

tiekėjai (be *Rivonos*), o jų asortimentą sudaro [KOMERCINĖ PASLAPTIS] prekių (be iš *Rivonos* perkamų prekių). Bendras *Norfa* perkamų maisto prekių ir gėrimų skaičius iš tiekėjų yra [KOMERCINĖ PASLAPTIS]¹⁷. UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ su įvairiais maisto prekių ir gėrimų tiekėjais didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis sudarė 2010 m., 2011 m., 2012 m., 2013 m.

(14) Tiekėjai, sudarę sutartis su *Rivona*, visus atsiskaitymus vykdo su pastarąja įmone. *Rivona* pateikia prekių užsakymus, atsiskaito už įsigytas prekes, skiria kitus mokėjimus (už marketingo paslaugas, kurios suteikiamos *Norfa* parduotuvėse, bei logistikos paslaugas, už prekių išvežiojimą į *Norfa* parduotuves). *Rivona* taip pat skiria baudas už sutarties sąlygų pažeidimus. Atitinkamai, tiekėjai sudarę sutartis su UAB „NORFOS MAŽMENA“ visus atsiskaitymus vykdo su šia įmone¹⁸.

(15) *Norfos* ir *Rivonos* didmeninio pirkimo - pardavimo sutartys su tiekėjais yra sudaromos kiekvienais metais ir galioja nuo pasirašymo momento iki kitų metų sausio 31 d. Tuo atveju, kai pasibaigia sutarties galiojimo terminas, bet tarp šalių vykdomas prekių pirkimas – pardavimas, visos šios sutarties sąlygos galioja iki šalys sudarys naują sutartį¹⁹.

3. Nagrinėjamos UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ sutarčių su tiekėjais nuostatos

3.1. Sutarčių nuostatos dėl prekių grąžinimo

(16) Tiek UAB „NORFOS MAŽMENA“, tiek UAB „RIVONA“ didmeninio pirkimo – pardavimo sutartyse su tiekėjais, įskaitant maisto prekių ir gėrimų tiekėjus, buvo įtvirtintos su prekių grąžinimu susijusios nuostatos:

„5.7. Pirkėjas turi teisę grąžinti Prekes Pardavėjui, o Pardavėjas įsipareigoja <...> pasiimti grąžinamas Prekes <...>;

5.8. Pirkėjas taip pat turi teisę grąžinti visas turimas Prekes tais atvejais, kai ši sutartis yra nutraukiama anksčiau termino, nepriklausomai nuo to, kieno iniciatyva ar dėl kokių priežasčių, ar kitaip baigiasi jos galiojimas <...>. Tokiu atveju Pardavėjas privalo per 5 dienas <...> pasiimti Prekes <...>;

5.9. Pirkėjas taip pat turi teisę bet kada (kai Prekės yra nepaklausios, pasibaigus sezonui ar akcijai, pasikeitus jų kainai mažmeninėje ir didmeninėje rinkoje, kai prekės nerealizuojamos daugiau kaip du mėnesius ir kt.) grąžinti Prekes pardavėjui²⁰.

(17) Taip pat Sutartyse prie aukščiau minėtų nuostatų numatyta, kuomet prekių grąžinimas Pardavėjui yra draudžiamas: „<...> Jeigu pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus Prekė negali būti grąžinta Pardavėjui <...>“²¹.

(18) Sutartyse taip pat numatytos pirkėjo (*Norfa*, *Rivona*) teisės ir pardavėjo (tiekėjo) pareigos, susijusios su grąžinamų prekių pasiėmimu:

„5.7. <...> Pirkėjas turi teisę išskaityti grąžinamų prekių kainą iš priklausančių mokėjimų <...>;

5.8. <...>Pardavėjas privalo per 5 (penkis) dienas nuo raštiško pranešimo <...> apie prekių grąžinimą pasiimti Prekes Pirkėjo nurodytoje vietoje nurodytu laiku, o taip pat sumokėti jų vertę pirkimo kaina. <...>;

¹⁷ Bylos 4 tomas, 128 lapas.

¹⁸ Bylos 8 tomas, 5 lapas; 9 tomas 5 lapas; 10 tomas 7-8 lapai; 11 tomas 7-8 lapai; 12 tomas 5 lapas; 13 tomas 10 lapas; 27 tomas, 1, 3, 5; 18, 23, 28, 32, 36, 38-40, 48, 50; 55 lapai.

¹⁹ Bylos 1 tomas, 103 lapas, 2 tomas, 99 lapas, 3 tomas, 90, 107, 127 lapai.

²⁰ Bylos 13 tomas, 36 lapas. PASTABA: punktų numeracija sutartyse gali skirtis, todėl kitose sutartyse šios nuostatos yra 5.8 – 5.10 punktuose (bylos 11 tomas, 13-14 lapai, 2 tomas, 97-98 lapai) ar 5.9 – 5.11 punktuose (bylos 10 tomas, 36 lapas, 1 tomas, 102 lapas).

²¹ Bylos 13 tomas, 36 lapas. PASTABA: punktų numeracija priklausomai nuo to, kuriais metais sudarytos sutartys, gali skirtis, todėl kitose sutartyse ši nuostata yra 5.8 – 5.10 punktuose (bylos 11 tomas, 13-14 lapai, 2 tomas, 97-98 lapai) ar 5.9 – 5.11 punktuose (bylos 10 tomas, 36 lapas, 1 tomas, 102 lapas).

5.11. *Atsiimant grąžintinas Prekes iš Prekybos centrų Pardavėjas privalo kompensuoti Pirkėjui logistikos išlaidas Prekėms pristatyti iš centrinio sandėlio iki Prekybos centrų. Pardavėjas gali atsiimti grąžintinas Prekes iš centrinio sandėlio, bet tuo atveju Pardavėjas privalo kompensuoti Pirkėjui logistikos išlaidas Prekėms pristatyti iš centrinio sandėlio iki Prekybos centrų ir atgal;*

5.13. *Jeigu ši sutartis yra nutraukiama anksčiau termino, nepriklausomai nuo to, kieno iniciatyva ar dėl kokių priežasčių, ar kitaip baigiasi jos galiojimas, ir Pirkėjas už pagal šią sutartį nupirktas prekes yra skolingas Pardavėjui, jis turi teisę neišmokėti iki 20 proc. skolos dydžio sumos, nemokant jokių netesybų ir palūkanų, kol nebus sutvarkyti visi grąžinimo dokumentai <...>. Pirkėjas turi teisę vienašališkai įskaityti Pirkėjo įsiskolinimą už Prekes į Pardavėjo skolą už grąžinamas prekes²².*

(19) Be to, Sutartyse už pirkėjo reikalavimų atsiimti grąžinamas prekes neįvykdymą numatytos baudos, tokios kaip:

„5.7. <...> „Laiku nepasiėmęs prekių, Pardavėjas moka Pirkėjui po 500 (penkis šimtus) litų baudą už kiekvieną uždelstą dieną“;

5.8. <...> „Laiku nepasiėmęs prekių, Pardavėjas moka Pirkėjui po 500 (penkis šimtus) litų baudą už kiekvieną uždelstą dieną. Jeigu Pardavėjas grąžintų prekių nepasiima iš Pirkėjo nurodytų vietų nurodytu laiku, Pirkėjas taip pat turi teisę sustabdyti visus mokėjimus pagal Pardavėjo sąskaitas, nemokėdamas jokių netesybų ar palūkanų Pardavėjui“;

5.9. *Jeigu per 5 (penkias) dienas nuo raštiško pranešimo <...> Pardavėjas grąžintų prekių nepasiima iš Pirkėjo nurodytos vietos, Pirkėjas turi teisę taikyti visas sankcijas, numatytas 5.7 punkte²³.*

(20) Nustatyta, kad aukščiau aptartos sutartinės nuostatos dėl prekių grąžinimo buvo naudojamos UAB „NORFOS MAŽMENA“ su [KOMERCINĖ PASLAPTIS] tiekėjais (be *Rivonos*) dėl [KOMERCINĖ PASLAPTIS] prekių (be iš *Rivonos* perkamų prekių) asortimento²⁴. Atitinkamai, Sutarčių nuostatos dėl prekių grąžinimo įtvirtintos *Rivona* Sutartyse su [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Lietuvos tiekėjais dėl [KOMERCINĖ PASLAPTIS] maisto prekių ir gėrimų asortimento²⁵.

(21) UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ šiose standartinėse didmeninio pirkimo-pardavimo sutartyse nebuvo įvardinta, kokios maisto prekės ir gėrimai gali būti grąžinami tiekėjams, kas laikoma greitai ir negreitai gendančiomis prekėmis. Jokių papildomų susitarimų dėl prekių grąžinimo sąlygų taip pat nebuvo sudaryta²⁶. Esminės pirkimo-pardavimo sutarčių nuostatos dėl prekių grąžinimo nesikeitė nuo 2010 m.²⁷.

(22) Nustatyta, kad UAB „RIVONA“ su vienu iš tiekėjų nuo 2010 m. sudarė didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis²⁸, kurių 12.1 punkte buvo įtvirtinta nuostata²⁹, kad prekės gali būti grąžinamos, kai iki jų galiojimo pabaigos liko 14 dienų arba 1/12 tinkamumo vartoti termino³⁰ *Rivona* paaiškino, kad tiekėjas, su kuriuo sudarytoje sutartyje yra įtvirtinta ši nuostata, tiekia tik

²² Bylos 13 tomas, 36-37 lapai. PASTABA: punktų numeracija, priklausomai nuo to, kuriais metais sudarytos sutartys, gali skirtis, todėl kitose sutartyse šios nuostatos yra 5.8, 5.9, 5.12, 5.14 punktuose (bylos 22 tomas, 37-38 lapai, 2 tomas, 97-98 lapai) ar 5.9, 5.10, 5.13, 5.15 punktuose (bylos 23 tomas, 14 lapas, 1 tomas, 102 lapas).

²³ Bylos 13 tomas, 36 lapas. PASTABA: punktų numeracija, priklausomai nuo to, kuriais metais sudarytos sutartys, gali skirtis, todėl kitose sutartyse šios nuostatos yra 5.8 – 5.10 punktuose (bylos 11 tomas, 13-14 lapas, 2 tomas, 97-98 lapai) ar 5.9 – 5.11 punktuose (bylos 10 tomas, 36 lapas, 1 tomas, 102 lapas).

²⁴ Bylos medžiagos 4 tomas, 128 lapas.

²⁵ Bylos medžiagos 3 tomas, 6, 153 lapai, bendras *Rivona* tiekėjų ir tiekiamų prekių skaičius, kuriose įtvirtinta nuostata dėl prekių grąžinimo gautas, remiantis *Rivona* paaiškinimais dėl Sutarčių su tiekėjais nuostatų dėl vienašalio prekės kainos vartotojams sumažinimo ir prekės kainos vartotojams sumažinimo šalių susitarimu, pažymėtina, kad Sutarčių nuostatos dėl prekių grąžinimo buvo įtvirtintos abiejų rūšių Sutartyse ir jos buvo sudarytos su Lietuvos tiekėjais.

²⁶ Bylos 1 tomas, 21-22 lapai, 2 tomas, 6-7 lapai; 3 tomas, 7-8 lapai; 4 tomas 7 lapas.

²⁷ Bylos 2 tomas, 7 lapas; I tomas, 22 lapas.

²⁸ Bylos 3 tomas, 102-109 lapai.

²⁹ [KOMERCINĖ PASLAPTIS]. Bylos 3 tomas, 108 lapas, 6 tomas, 14 lapas.

³⁰ Bylos 1 tomas, 22 lapas.

pramonines prekes³¹. Tačiau iš tiekėjo pateiktų paaiškinimų nustatyta, kad nuo 2013 m. pradžios tiekėjas pradėjo tiekti *Rivonai* ir maisto prekes (tikia [KOMERCINĖ PASLAPTIS] prekes)³². *Rivona* su šiuo tiekėju 2013 m. rugpjūčio mėnesį pasirašė atskirą susitarimą, kad minėta sutarties 12.1 punkto nuostata netaikoma maisto prekėms³³.

(23) Tyrimo metu atlikta maisto prekių tiekėjų apklausa parodė, kad jie nevienodai supranta Sutarčių nuostatą dėl prekių grąžinimo. Vieni tiekėjai, Sutartyse įtvirtintą nuostatą „*negrąžinamas prekes pagal teisės aktus*“ apibūdino vadovaudamiesi VMVT direktoriaus 2008 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. B1-183 „Dėl maisto produktų valstybinės kontrolės maisto tvarkymo subjektuose“ (toliau – VMVT direktoriaus 2008 m. kovo 26 d. įsakymas Nr. B1-183). Jų nuomone, prekės, kurių negalima grąžinti, tai greitai gendantys maisto produktai³⁴. Tuo tarpu, tiekėjų nuomone, galima grąžinti greitai gendančius supakuotus maisto produktus, jeigu jie yra saugūs, kokybiški ir galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba maisto produktų tinkamumo vartoti terminas neribojamas³⁵. Keli tiekėjai nurodė, kad nuostata „*negrąžinamos prekės pagal teisės aktus*“ suprantamos ir taip, kaip apibrėžta Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte³⁶. Kai kurie tiekėjai nurodė, kad negali paaiškinti šių sutartinių nuostatų, kadangi praktikoje grąžinimai nevykdomi³⁷. Keli tiekėjai nurodė, kad prekės gali būti grąžinamos, kai neatitinka prekės kokybės reikalavimų ar kitų sutartinių reikalavimų³⁸. Vienas tiekėjas nurodė, kad *Rivona* prieš sudarant didmeninio pirkimo-pardavimo sutartį aptariamos su prekių grąžinimais susijusios sąlygos turinio detalai neaiškino ir individualiai neaptarė³⁹.

(24) Dėl grąžinamų prekių tiekėjams UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ nurodė, kad prekių grąžinimai vyksta, jei po prekių priėmimo paaiškėja, kad prekė negali būti parduodama dėl įvairių priežasčių: netinkamo ženklinimo, blogo brūkšninio kodo ar kitų aplinkybių. Tokia prekė grąžinama tiekėjui, kad jis galėtų pataisyti ženklinimą, brūkšninį kodą. Taip pat prekės tiekėjams grąžinamos dėl to, kad gauti nurodymai iš valstybinių institucijų išimti iš prekybos vietų prekes dėl kokybės ar nepataisomų ženklinimo trūkumų⁴⁰.

(25) Įmonės nurodė, kad tiekėjams negali grąžinti prekių, kurias grąžinti draudžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą ir VMVT direktoriaus 2008 m. kovo 26 d. įsakymas Nr. B1-183⁴¹.

(26) UAB „RIVONA“, UAB „NORFOS MAŽMENA“ nurodė, kad pagal sutartyje nurodytas priežastis (pvz., sutartis nutraukta anksčiau termino, prekės yra nepaklausios, pasibaigus sezonui ar akcijai, pasikeitus jų kainai mažmeninėje ir didmeninėje rinkoje, kai prekės nerealizuojamos daugiau kaip du mėnesius) prekių grąžinimo atvejų nebuvo, taip pat nebuvo atvejų ir tiekėjų, kuriems buvo grąžintos maisto prekės, kurių tinkamumo vartoti terminas buvo mažesnis už 1/3 nustatyto termino, prekės tapo nesaugios ir (ar) nekokybiškos⁴².

(27) Apibendrinus nagrinėjamas su prekių grąžinimu susijusias Sutarčių nuostatą, nustatyta, kad didmeninio prekių – pirkimo pardavimo sutartyse su tiekėjais numatyta *Norfos* ir *Rivonos* teisė grąžinti prekes, įskaitant maisto prekes ir gėrimus, tiekėjams, kai prekių grąžinimas nebūtinai

³¹ Bylos 1 tomas, 22 lapas; 3 tomas, 8 lapas.

³² Bylos 27 tomas, 28-29 lapai, 6 tomas 5, 51, 60 lapai. Bylos 6 tomas 86-89, 91-95, 98-110, 112-117, 119-121 lapai.

³³ Bylos 6 tomas, 25 lapas.

³⁴ Bylos 27 tomas 46 lapas; 12 tomas, 5-6 lapai; 13 tomas, 11 lapas; 9 tomas, 5 lapas 8 tomas, 6 lapas.

³⁵ Bylos 27 tomas, 6, 19 lapai; 8 tomas, 5 lapas; 13 tomas, 11 lapas.

³⁶ Bylos 27 tomas, 10, 32 lapai; 24 tomas, 6 lapas; 9 tomas, 5 lapas.

³⁷ Bylos 27 tomas, 3, 39, 23, 27, 48 lapai; 16 tomas, 5 lapas; 14 tomas, 7 lapas; 18 tomas, 5 lapas; 11 tomas, 8 lapas.

³⁸ Bylos 27 tomas, 1, 30, 36, 41, 45 lapai; 20 tomas, 5 lapas; 22 tomas, 6 lapas; 19 tomas, 6 lapas; 25 tomas 5 lapas, 26 tomas, 5 lapas.

³⁹ Bylos 24 tomas, 7 lapas.

⁴⁰ Bylos 1 tomas, 16 lapas; 2 tomas, 6 lapas; 3 tomas, 7 lapas; 4 tomas, 6 lapas;

⁴¹ Bylos 1 tomas, 21 lapas; 2 tomas, 6 lapas.

⁴² Bylos 1 tomas, 22 lapas; 2 tomas, 7 lapas.

susijęs su pardavėjo (tiekėjo) atsakomybe, bet priklauso nuo pirkėjo (*Norfa, Rivona*) valios⁴³, pavyzdžiui, prekės gali būti gražinamos nutraukus didmeninio pirkimo – pardavimo sutartį, pasibaigus akcijai, kai prekės yra nepaklausios ar esant kitoms aplinkybėms. Taip pat Sutartyse numatyta sąlyga, jog prekės tiekėjams negražinamos, jeigu tai draudžia Lietuvos teisės aktai. Sutartyse taip pat buvo nuostatų, numatančių pirkėjo teises gražinamų prekių atžvilgiu, t. y. kad *Norfa* ir *Rivona* gali išskaičiuoti visų gražinamų prekių atitinkančią pinigų sumą iš vėlesnių mokėjimų tiekėjams, be to, *Norfa* ir *Rivona* turi teisę vienašališkai įskaityti savo įsiskolinimą už prekes į pardavėjo skolą už gražinamas prekes. Tiekėjams numatyta pareiga pasiimti gražinamas prekes savo sąskaita iš pirkėjo nurodytos vietos, o kai tiekėjas atsiima gražinamas prekes iš prekybos centrų ar centrinio sandėlio privalo kompensuoti pirkėjui (*Norfa, Rivona*) logistikos išlaidas. Taip pat numatytos sankcijos tiekėjams, jeigu jie laiku nepasiima prekių.

3.2. Sutarčių nuostatos dėl nuostolių kompensavimo

(28) UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ prekių didmeninio pirkimo-pardavimo sutartyse su tiekėjais yra įtvirtintos nuostatos dėl nuostolių kompensavimo, kai sumažinama prekių, kurių negalima gražinti pagal teisės aktus, kaina vartotojui. Tai apima atvejus, kai kaina vartotojui sumažinama pirkėjo (priklausomai nuo to, su kuria iš įmonių sudaryta konkreči sutartis – *Norfa* ar *Rivona*) iniciatyva dėl įvairių, bet ne tiesiogiai nuo tiekėjo priklausančių priežasčių⁴⁴, pavyzdžiui, kai sutartis nutraukiama anksčiau termino, kai prekės yra nepaklausios, arba prekės nukainojamos dėl kitų, Sutartyse konkrečiai nenurodytų priežasčių, o šių prekių pagal teisės aktus jau negalima gražinti pardavėjui⁴⁵.

(29) UAB „RIVONA“, UAB „NORFOS MAŽMENA“ prekių pirkimo – pardavimo sutartyse su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais yra įtvirtintos šios standartinės nuostolių kompensavimo dėl vienašalio prekių kainos vartotojams sumažinimo nuostatos ir nuostolių kompensavimo:

„5.7. <...> Jeigu pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus Prekė negali būti gražinta Pardavėjui, Pirkėjas gali vienašališkai nustatyti mažesnę Prekės pardavimo vartotojui kainą (nukainoti Prekę) ir reikalauti padengti nukainavimo nuostolius, jei tokiam nukainavimui yra priežastis, o Pardavėjas privalo sumokėti baudą, kurios dydis padengtų minėtus nukainojimo nuostolius;

5.8. <...> Jeigu pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus Prekė negali būti gražinta Pardavėjui, Pirkėjas gali vienašališkai nustatyti mažesnę Prekės pardavimo vartotojui kainą (nukainoti Prekę) ir reikalauti padengti nukainojimo nuostolius, o Pardavėjas privalo sumokėti baudą, kurios dydis padengtų minėtus nukainojimo nuostolius;

5.9. <...> Jeigu pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus Prekė negali būti gražinta Pardavėjui, Pirkėjas gali vienašališkai nustatyti mažesnę Prekės pardavimo vartotojui kainą (nukainoti Prekę) ir reikalauti padengti nukainojimo nuostolius, o Pardavėjas privalo sumokėti baudą, kurios dydis padengtų minėtus nukainojimo nuostolius“⁴⁶.

(30) Sutartinės nuostatos dėl vienašalio kainos vartotojams sumažinimo ir nuostolių atlyginimo buvo įtvirtintos [KOMERCINĖ PASLAPTIS] *Rivonos* sutarčių su Lietuvos maisto prekių ir gėrimų tiekėjais dėl [KOMERCINĖ PASLAPTIS] maisto prekių ir gėrimų tiekimo⁴⁷, ir

⁴³ Nustatyta, kad tik vienu atveju, kai yra tiekėjo kaltė, t. y. tiekėjas nurodo didesnę prekės kainą, negu buvo sutarta, pristato prekių kiekį bei asortimentą, kurie neatitinka prekių užsakymo (Sutarties 3.5) prekių gražinimui taikomos 5 skyriaus nuostatos, II tomas, 96 lapas.

⁴⁴ Tačiau neapima atvejų, kai maisto prekių ir gėrimų kainos sumažinamos akcijų metu, kuomet dėl prekių kainos vartotojams sumažinimo pardavimų skatinimo tikslais tiekėjas ir mažmeninė prekybos įmonė susitaria iš anksto (pavyzdžiui, 2 tomas, 7 lapas, 4 tomas, 7 lapas).

⁴⁵ Bylos 1 tomas 138-139 lapai; 2 tomas 97-98 lapai.

⁴⁶ Bylos 13 tomas, 36 lapas. PASTABA: punktų numeracija, priklausomai nuo to, kuriais metais sudarytos sutartys, gali skirtis, todėl kitose sutartyse šios nuostatos yra 5.8 – 5.10 punktuose (bylos 11 tomas, 13-14 lapai, 2 tomas, 97-98 lapai) ar 5.9 – 5.11 punktuose (bylos 10 tomas, 36 lapas, 1 tomas, 102 lapas).

⁴⁷ Bylos 3 tomas, 153 lapas.

[KOMERCINĖ PASLAPTIS] *Norfos* sutartyse dėl [KOMERCINĖ PASLAPTIS] maisto prekių ir gėrimų tiekimo⁴⁸.

(31) Taip pat nustatyta, kad 2010-2013 m. *Rivonos* Sutartyse su keliais alkoholinių gėrimų tiekėjais jų iniciatyva⁴⁹ buvo numatyta, kad prekės kaina vartotojui gali būti sumažinta ir nuostoliai atlyginami šalių susitarimu:

„5.7. <...> *Jeigu pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus Prekė negali būti grąžinta Pardavėjui, <...> šalių susitarimu gali per 2 darbo dienas nustatyti mažesnę pardavimo vartotojui kainą (nukainuoti prekę) ir reikalauti padengti nukainavimo nuostolius, jeigu tokiam nukainavimui yra priežastis, o Pardavėjas privalo sumokėti baudą, kurios dydis padengtų minėtus nukainavimo nuostolius;*

5.8. <...> *Jeigu pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus Prekė negali būti grąžinta Pardavėjui, <...> šalių susitarimu gali per 2 darbo dienas nustatyti mažesnę pardavimo vartotojui kainą (nukainuoti prekę) ir reikalauti padengti nukainavimo nuostolius, o Pardavėjas privalo sumokėti baudą, kurios dydis padengtų minėtus nukainavimo nuostolius;*

5.9. <...> *Jeigu pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus Prekė negali būti grąžinta Pardavėjui, <...> šalių susitarimu gali per 2 darbo dienas nustatyti mažesnę pardavimo vartotojui kainą (nukainuoti prekę) ir reikalauti padengti nukainavimo nuostolius, o Pardavėjas privalo sumokėti baudą, kurios dydis padengtų minėtus nukainavimo nuostolius*⁵⁰.

(32) *Rivona* tokių sutarčių, kuriose numatytas kainos sumažinamos ir nuostoliai atlyginami šalių sutarimu, 2010 m. turėjo [KOMERCINĖ PASLAPTIS], 2011 m. – [KOMERCINĖ PASLAPTIS], 2012 m. – [KOMERCINĖ PASLAPTIS], o 2013 m. – [KOMERCINĖ PASLAPTIS]. Tiekėjų, su kuriais galioja sutartys, tiekiamų gėrimų skaičius [KOMERCINĖ PASLAPTIS]⁵¹.

(33) Taigi, iš viso *Rivonos* Sutarčių su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais, kuriose buvo įtvirtintos nuostatos dėl nuostolių atlyginimo (tiek vienašališkai, tiek šalių sutarimu) buvo [KOMERCINĖ PASLAPTIS] dėl [KOMERCINĖ PASLAPTIS] maisto prekių ir gėrimų.

(34) Be aukščiau nurodytų nuostatų UAB „Rivona“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ Sutartyse (nepriklausomai nuo to, ar Sutartyse numatyta, kad kaina vartotojui gali būti sumažinama vienašališkai ar šalių susitarimu) taip pat buvo įtvirtinta standartinė nuostata dėl nuostolių, atsiradusių dėl pardavimo kainos sumažinimo vartotojui apskaičiavimo tvarkos:

„5.10. *Nukainavimo nuostoliai, numatyti šios sutarties <...> punktuose, yra apskaičiuojami tokia tvarka: iš pirkimo kainos atimama nustatyta mažesnė pardavimo kaina neįskaitant PVM*“⁵².

(35) Iš įvykdytos tiekėjų apklausos dėl minėtų Sutarčių nuostatų, susijusių su nuostolių kompensavimu ir jų apskaičiavimo tvarka, nustatyta, kad, tiekėjai jas supranta įvairiai. Pavyzdžiui, tiekėjų nuomone, *Rivona* ir *Norfa* turi teisę vienašališkai nustatyti mažesnę kainą vartotojams ir reikalauti iš tiekėjo padengti nukainavimo nuostolius⁵³. Vienu atveju nustatyta, kad tiekėjas nuostolių apskaičiavimo tvarką supranta taip: pirkėjui sumažinus kainą vartotojui „x“ dydžiu, tiekėjas pastarąjį turi kompensuoti pirkėjui⁵⁴; tuo tarpu kitas tiekėjas šią tvarką supranta kitaip: iš

⁴⁸ Bylos 4 tomas, 5 lapas.

⁴⁹ Bylos 1 tomas, 20 lapas.

⁵⁰ Bylos 1 tomas, 19 lapas, 3 tomas, 5-6 lapai; 7 tomas, 18 lapas. Pastaba: punktų numeracija, priklausomai nuo to, kuriais metais sudarytos sutartys, gali skirtis, todėl kitų metų sutartyse šios nuostatos yra 5.8 – 5.10 punktuose ar 5.9 – 5.11 punktuose.

⁵¹ Bylos 3 tomas, 6 lapas.

⁵² Bylos 13 tomas, 36 lapas. PASTABA: punktų numeracija, priklausomai nuo to, kuriais metais sudarytos sutartys, gali skirtis, todėl kitose sutartyse šios nuostatos yra 5.11. punkte (bylos 11 tomas, 14 lapas, 2 tomas, 98 lapas) ar 5.12 punkte (bylos 10 tomas, 36 lapas, 1 tomas, 102 lapas).

⁵³ Bylos 27 tomas, 36 lapas, 16 tomas, 6 lapas; 24 tomas, 9 lapas; 27 tomas, 36-37 lapai; 19 tomas, 6 lapas; 10 tomas, 10 lapas.

⁵⁴ Bylos 27 tomas, 53 lapas; 10 tomas, 11 lapas.

prekės pirkimo kainos yra atimama mažesnė pardavimo kaina ir taip gaunami nuostoliai⁵⁵. Kai kurie tiekėjai negalėjo paaiškinti sutartinės prekių kainos sumažinimo nuostolių apskaičiavimo tvarkos⁵⁶, o kiti tiekėjai nurodė, kad ši sutartinė nuostata nėra taikoma praktikoje⁵⁷. Vienu atveju tiekėjas paaiškino, kad nuostatą dėl nuostolių kompensavimo supranta taip, kad *Rivonos* nuostoliai, atsiradę dėl prekių nukainavimo, gali būti išskaitomi iš *Rivona* už prekes mokėtinos sumos tiekėjui, nors tokių atvejų 2010-2013 m. nebuvo⁵⁸.

(36) UAB „RIVONA“ paaiškino, kad atvejai, kai prekių negalima grąžinti dėl likusio trumpo jų galiojimo termino, yra reti. *Rivonos* sandėlyje, vykdoma griežta galiojimo terminų kontrolė, todėl prekės nukainojimas dėl šios priežasties yra retas reiškinys, iš esmės būdingas tik importuotoms prekėms iš užsienio, nes prekės pristatomos dažnu periodiškumu, sandėlis priima maisto prekes ir gėrimus su $\frac{3}{4}$ galiojimo terminu. Tokiu atveju, *Rivonos* teigimu, ji mažina pardavimo kainą savo sąskaita ir tokia tvarka yra taikoma be pakeitimų nuo 2008 m.⁵⁹ Atitinkamai jei prekės yra *Norfos* parduotuvėse, tai UAB „NORFOS MAŽMENA“ turi galimybę savo sąskaita sumažinti prekės pardavimo kainą iki [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Lt. Kainos sumažinimas prekėms dėl besibaigiančio tinkamumo vartoti termino savarankiškai vykdomos kiekvienoje parduotuvėje pagal esamą situaciją (turimą likutį, pirkėjų srautą, savaitės dieną, likusį vartoti terminą ir kitas aplinkybes) ir tokia tvarka yra taikoma be pakeitimų nuo 2010 m.⁶⁰

(37) Taip pat UAB „NORFOS MAŽMENA“, UAB „RIVONA“ paaiškino, kad sutarties nuostata dėl nukainavimo nuostolių apskaičiavimo tvarkos reiškia, kad iš pirkimo kainos atimama mažesnė pardavimo kaina neįskaitant PVM. Tai reiškia nuostolio kompensavimą, kuris atsiranda, kai prekė yra parduodama mažesne kaina, nei buvo piršta. Praktikoje nėra taikoma⁶¹. Įmonių teigimu, sutartinėse nuostatose nurodoma tiekėjo pareiga padengti nukainavimo nuostolį bei pati nuostolio apskaičiavimo metodika neatspindi *Rivonos* ir *Norfos* negauto pelno kompensavimo, nes tokia tvarka negautą pelną atspindėtų, jei praktikoje prekės būtų parduotos žemiau savikainos (t. y. pigiau, nei jos buvo pirktos iš tiekėjų)⁶².

(38) Iš UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ pateiktų duomenų matyti, kad Įmonės skaičiuoja parduodamų maisto prekių pelną pagal prekių grupes⁶³, taip pat prekių, sumažinta kaina, pardavimų pajamas pagal prekių grupes⁶⁴, o *Norfa* veda pelningumo po prekių nurašymų analizę taip pat pagal maisto prekių ir gėrimų grupes⁶⁵.

3.3. Tyrimo išvados bei UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ paaiškinimai dėl jų

(39) Tyrimo išvados dėl UAB „RIVONA“, UAB „NORFOS MAŽMENA“ veiksmų atitikties Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams buvo išdėstytos Konkurencijos tarybos Nesąžiningos komercinės veiklos skyriaus 2013 m. gruodžio 27 d. pranešime Nr. 5S-28 (toliau – Pranešimas)⁶⁶.

(40) Pranešime padaryta išvada, kad tarpusavyje susijusios Įmonės – UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ – su tiekėjais sudarytų didmeninio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių nuostatos dėl prekių grąžinimo bei Sutarčių nuostata su atskiru tiekėju, kad prekės gali būti grąžinamos, kai iki jų galiojimo pabaigos liko 14 dienų arba 1/12 tinkamumo vartoti termino,

⁵⁵ Bylos 27 tomas, 49 lapas; 24 tomas, 9-10 lapai.

⁵⁶ Bylos 27 tomas, 3 lapas; 9 tomas, 8 lapas; 15 tomas, 5 lapas; 21 tomas, 5 lapas; 23 tomas, 5 lapas.

⁵⁷ Bylos 27 tomas, 7, 21, 41 lapai; 11 tomas, 8 lapas; 18 tomas, 6 lapas; 22 tomas, 6 lapas; 20 tomas, 6 lapas; 17 tomas, 5 lapas.

⁵⁸ Bylos 19 tomas, 6 lapas.

⁵⁹ Bylos 1 tomas, 18 lapas; 3 tomas, 4 lapas.

⁶⁰ Bylos 2 tomas, 4 ir 8 lapai; 4 tomas, 7-8 lapai.

⁶¹ Bylos 1 tomas, 21-22; 2 tomas, 6 lapas; 3 tomas, 6 lapas; 4 tomas, 6 lapas.

⁶² Bylos 1 tomas, 21-22; 2 tomas, 6 lapas; 3 tomas, 6 lapas; 4 tomas, 6 lapas.

⁶³ Bylos 3 tomas, 144-145 lapai; 4 tomas, 135, 152-155 lapai.

⁶⁴ Bylos 4 tomas, 156-158 lapai

⁶⁵ Bylos 2 tomas, 9 lapas, 4 tomas, 131-132 lapai.

⁶⁶ Bylos 28, 1-24 lapai.

pažeidžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą, draudžiantį reikalauti iš tiekėjo priimti neparduotas maisto prekes, išskyrus negreitai gendančias supakuotas maisto prekes, jeigu jos yra saugios kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas, ir dėl jų gražinimo yra išankstinis susitarimas.

(41) Taip pat padaryta išvada, kad UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ su tiekėjais sudarytų didmeninio pirkimo – pardavimo sutarčių nuostatos dėl nuostolių kompensavimo sumažinus kainą vartotojams pažeidžia Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintą draudimą reikalauti iš tiekėjo kompensuoti mažmeninės prekybos įmonės negautą ar gautą mažesnę, negu tikėtasi gauti, pelną už prekių, gautų iš tiekėjo, pardavimą.

(42) Šios išvados padarytos atsižvelgus į tai, kad UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“, įtvirtindamos didmeninio pirkimo – pardavimo sutartyse su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais standartines nuostatas dėl prekių gražinimo ir nuostolių kompensavimo, nurodytas Nutarimo 3.1 ir 3.2 dalyse, elgėsi nesąžiningai ir nepagrįstai perkėlė riziką maisto prekių ir gėrimų tiekėjams.

(43) Su tyrimo išvadomis UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ buvo supažindintos joms išsiuntus Pranešimą. Įmonės buvo informuotos apie galimybę pateikti savo paaiškinimus dėl Pranešime padarytų išvadų bei susipažinti su tyrimo medžiaga.

(44) 2014 m. sausio 14 d. UAB „NORFOS MAŽMENA“, UAB „RIVONA“ pateikė nuomonę raštu⁶⁷ dėl tyrimo išvadų bei 2014 m. sausio 17 d. Įmonių atstovai Konkurencijos tarybos posėdyje taip pat pateikė paaiškinimus žodžiu⁶⁸.

(45) Įmonių teigimu, pagal Sutarčių nuostatas, prekes tiekėjams galima gražinti tik pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, įskaitant ir Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymą, reikalavimus, ir jokie kiti teisės aktams prieštaraujantys prekių gražinimai nėra leidžiami ir nebuvo vykdomi. Įmonių teigimu, MPĮNVDĮ nuostatos yra imperatyvios, o Sutartyse įtvirtinta nuostata „jeigu prekių pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus negalima gražinti pardavėjui“ reiškia, kad galioja tik tokios didmeninių pirkimo – pardavimo sutarčių sąlygos, kurios atitinka imperatyvius teisės aktų reikalavimus.

(46) Įmonės taip pat nurodė, kad dėl prekių gražinimo sąlygų nebūtinai turi būti susitarta didmeninio pirkimo – pardavimo sutartyse. Jei pagrindinėje Sutartyje nėra išsamiai ir aiškiai susitarta dėl prekių gražinimo sąlygų, tai, Įmonių nuomone, nereiškia, kad tokiu atveju yra susitarta dėl teisės aktų reikalavimus pažeidžiančių prekių gražinimų, nes maisto prekių ir gražinimų sąlygos gali būti ir konkrečiu atveju būtų aptartos Įmonių ir tiekėjų vėliau sudarytuose papildomuose susitarimuose. Įmonių teigimu Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostata nereiškia, kad dėl šiame punkte nurodyto gražinimo turi būti susitarta tiksliai didmeninio pirkimo – pardavimo sutarčių su tiekėjais sudarymo metu – dėl to gali būti susitarta ir vėliau, bet būtinai iš anksto, prieš prekių gražinimo vykdymo faktą.

(47) Įmonės taip pat nesutinka su tyrimo išvadomis, kad su vienu iš tiekėjų sudaryta sutartis dėl prekių gražinimo, kurioje buvo atskirai aptarta dėl prekių gražinimo terminų, pažeidžia MPĮNVDĮ nuostatas. Įmonių teigimu, ši nuostata atsirado tiekėjo iniciatyva, o šis tiekėjas tik nuo 2013 m. balandžio 14 d. tiekia negreitai gendančias maisto prekes. Tuo tarpu 2013 m. rugpjūčio 1 d. tarp šalių sudarytas susitarimas, kad Sutarties nuostatos dėl prekių gražinimo netaikomos maisto prekėms.

(48) Dėl Sutarčių nuostatų dėl nuostolių kompensavimo atitikties Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimams, Įmonės nurodė, kad šios nuostatos reiškia tik tokio skirtumo kompensavimą, kuris atsirastų prekė vartotojui pardavus pigiau, nei prekė buvo įsigyta iš tiekėjo, t. y. pigiau nei prekės įsigijimo iš tiekėjo savikaina. Pažymėjo, kad Sutarčių nuostatose numatyta tiekėjo pareiga padengti nukainojimo nuostolį bei pati nuostolio apskaičiavimo metodika neatspindi Įmonių negauto pelno

⁶⁷ Bylos 29 tomas, 12-19 lapai.

⁶⁸ Bylos 28 tomas, 43-52 lapai.

kompensavimo, o atspindi nuostolio kompensavimą, jei praktikoje prekės būtų parduotos žemiau savikainos (įsigijimo kainos). Todėl išvada, kad tiekėjas pagal sutartines nuostatas Įmonėms turėtų padengti ir nuostolį, atsiradusį parduodant prekes su sumažintu antkainiu ar už savikainą, yra nepagrįsta.

(49) Įmonės taip pat pažymėjo, kad tariamo Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo pažeidimo laikotarpiu turėjo teisėtus lūkesčius, t. y. buvo įsitikinę, kad jų sutartinės nuostatos su tiekėjais nepažeidžia minėto įstatymo nuostatų. Įmonės šią poziciją grindžia tuo, kad Konkurencijos taryba nuo 2009 m. vykdo mažmeninės prekybos stebėseną, kurioje dalyvauja ir Įmonės. Tokių stebėsenų metu, jos Konkurencijos tarybai pateikė visas standartines 2009-2013 m. didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis. Nurodo, kad visose trijose 2010 – 2012 m. stebėsenos pažymose Konkurencijos taryba buvo padariusi išvadą, kad mažmeninių prekybos tinklų sutartyse su tiekėjais nėra nuostatų, pažeidžiančių MPĮNVDĮ. Todėl Įmonės pagrįstai tikėjosi, kad jų su tiekėjais sudaromos didmeninio pirkimo-pardavimo sutarčių nuostatos atitinka minėto įstatymo reikalavimus.

(50) Be to, Įmonių teigimu, MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies formuluotė (draudžiama atlikti ūkinės veiklos sąžiningai praktikai prieštaraujančius veiksmus, kuriais mažmeninės prekybos įmonių veiklos rizika perkeliama tiekėjams ar jiems primetami papildomi įsipareigojimai arba kurie varžo tiekėjų galimybes laisvai veikti rinkoje) siejama su aktyviais mažmeninės prekybos įmonės veiksmais, todėl toks reikalavimas dėl prekių gražinimo ar negauto ar gauto mažesnio pelno kompensavimo pasireikštų tik tada, jei sutarčių nuostata įgautų išreikšto reikalavimo pavidalą. Įmonių teigimu jos nepažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 7 punktų reikalavimų, nes neatliko aktyvių veiksmų tiekėjams, kurių pagrindu jiems būtų išreikšti reikalavimai priimti negražintinas prekes ar kompensuoti negautą ar gautą mažesnę pelną.

(51) Įmonės taip pat nurodė, jog nesutinka su pažeidimo trukme ir mastu, bei kad jų atžvilgiu turėtų būti taikoma atsakomybė lengvinanti aplinkybė, nes Įmonės padėjo Konkurencijos tarybai tyrimo metu, t. y. geranoriškai ir visapusiškai bendradarbiavo su Konkurencijos taryba, neignoravo tiekėjų užklausų, rašytinius ir žodinius nurodymus vykdė operatyviai, geranoriškai, informaciją teikdami nustatytais terminais ir prašoma apimtimi.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a :

(52) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymu siekiama riboti didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimą ir užtikrinti tiekėjų ir didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių interesų pusiausvyrą (MPĮNVDĮ 1 straipsnio 1 dalis).

(53) Šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalis draudžia mažmeninės prekybos įmonėms atlikti ūkinės veiklos sąžiningai praktikai prieštaraujančius veiksmus, kuriais mažmeninės prekybos įmonių veiklos rizika perkeliama tiekėjams ar jiems primetami papildomi įsipareigojimai arba kurie varžo tiekėjų galimybes laisvai veikti rinkoje ir kurie išreiškiami kaip bent vienas iš šio straipsnio 1 dalies 1-10 punktuose numatytų reikalavimų tiekėjui.

(54) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktu draudžiama mažmeninei prekybai išreikšti tiekėjui reikalavimą kompensuoti mažmeninės prekybos įmonės negautą ar gautą mažesnę, negu tikėtasi gauti, pelną už prekių, gautų iš tiekėjo, pardavimą, o 7 punktu draudžiama reikalauti maisto prekių ir gėrimų tiekėjo priimti neparduotas maisto prekes, išskyrus negreitai gendančias supakuotas maisto prekes, jeigu jos yra saugios, kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas, ir dėl jų gražinimo yra išankstinis susitarimas.

(55) Taigi, darytina išvada, kad mažmeninės prekybos įmonė pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimus, kai nustatoma šių aplinkybių visumą:

- (a) veiksmus atlieka didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė;

- (b) veiksmai atliekami maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu;
- (c) atliekami MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalyje nurodyti nesąžiningi veiksmai.

4. Dėl UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ atitikties didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių kriterijams

(56) Pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalį, didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė – ūkio subjektas, besiverčiantis mažmenine prekyba nespecializuotose parduotuvėse, kuriose vyrauja maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai, ir vienas arba kartu su tokia pat prekyba besiverčiančiais su juo susijusiais ūkio subjektais atitinkantis visus šiuos reikalavimus:

(a) iš visų Lietuvos Respublikoje jo (jų) valdomų parduotuvių bent 20 parduotuvių yra ne mažesnio kaip 400 m² prekybos ploto;

(b) bendrosios jo (jų) pajamos paskutiniiais finansiniais metais yra ne mažesnės kaip 400 milijonų litų. Jeigu mažmeninės prekybos įmonė yra užsienio valstybės ūkio subjektas, bendrosios pajamos skaičiuojamos kaip Lietuvos Respublikoje gautų pajamų suma.

(57) Pagal MPĮNVDĮ 2 straipsnio 2 dalį, susijusiais ūkio subjektais pripažįstami du ar daugiau ūkio subjektų, kurie dėl savitarpio kontrolės ar priklausomybės ir galimų suderintų veiksmų yra laikomi vienu vienetu. Jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad susiję ūkio subjektai yra kiekvienas nagrinėjamas ūkio subjektas ir, be kita ko, ūkio subjektai, kurių, kaip ir nagrinėjamo ūkio subjekto, ½ ar daugiau įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį arba teises į ½ ar daugiau visų balsų turi tas pats fizinis asmuo arba tie patys fiziniai asmenys (MPĮNVDĮ 2 straipsnio 2 dalies 1 punktą).

(58) Atsižvelgus į tai, kad tas pats fizinis asmuo, turi daugiau nei ½ tiek UAB „NORFOS MAŽMENA“, tiek ir UAB „RIVONA“ įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį, galima pagrįstai teigti, jog UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ yra susiję ūkio subjektai ir laikomi vienu vienetu Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo prasme.

(59) Iš visų UAB „NORFOS MAŽMENA“ valdomų parduotuvių, daugiau kaip 20 prekybos plotas viršija 400 m², o bendrosios pajamos paskutiniiais finansiniais metais sudarė daugiau kaip 400 milijonų litų. Taigi, UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“, būdamos vienu vienetu MPĮNVDĮ prasme, laikytinos didelę rinkos galią turinčia mažmeninės prekybos įmone.

5. Dėl tiekėjų, kurių atžvilgiu draudžiama atlikti MPĮNVDĮ 3 straipsnyje nurodytus veiksmus

(60) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnis draudžia atitinkamus veiksmus atlikti maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu, o pagal šio įstatymo 2 straipsnio 3 dalį maisto prekių ir gėrimų tiekėju laikomas asmuo, pagal didmeninio pirkimo–pardavimo sutartį parduodantis mažmeninės prekybos įmonei maisto prekes ir (ar) gėrimus, skirtus parduoti vartotojui.

(61) UAB „RIVONA“ ir UAB „NORFOS MAŽMENA“ su konkrečiais tiekėjais sudarydavo didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis dėl įvairių prekių, pavyzdžiui, įvairių daržovių ir vaisių rūšių, šokolado, sausainių, įvairių duonos gaminių, valgomųjų ledų, įvairių mėsos ir žuvies gaminių, įvairių alaus rūšių ir nealkoholinių gėrimų, skirtų parduoti UAB „NORFOS MAŽMENA“ valdomose mažmeninės prekybos tinklo parduotuvėse, tiekimo (Nutarimo 11 pastraipa).

(62) Atsižvelgus į tai, darytina išvada, kad šiuo atveju tyrimo metu nagrinėtos įtvirtintos nuostatos dėl prekių grąžinimo, o taip pat ir nuostolio kompensavimo, sumažinus prekių kainą vartotojams, buvo įtvirtintos didmeninio maisto prekių ir gėrimų pirkimo - pardavimo sutartyse. Todėl laikytina, kad aptariamoms Sutarčių nuostatom taikomos maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu.

6. Dėl UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ didmeninio pirkimo - pardavimo sutarčių nuostatų vertinimo

(63) Atsižvelgusi į tai, kad *Rivona* ir *Norfa* yra susiję ūkio subjektai ir laikomi vienu vienetu, jų veiksmų atitiktis Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio nuostatomis yra vertinama bendrai.

(64) Kaip matyti iš Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio nuostatų, jų pažeidimui konstatuoti nėra būtina nustatyti, kiek faktiškai nagrinėjamos sutarties nuostatos buvo taikomos praktikoje, taip pat nebūtina nustatyti dėl šių veiksmų kilusių neigiamų pasekmių tiekėjams. Atitinkamai, nustatant pažeidimo faktą nėra būtina nustatyti, kokia apimtimi tiekėjai ar didelę galią turinti mažmeninės prekybos įmonė laikėsi sutartyje nurodytų nuostatų.

(65) Dėl šios priežasties vertinimui, ar UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ padarė MPĮNVDĮ pažeidimą, neturi reikšmės Įmonių argumentai bei kai kurių tiekėjų patvirtinimai, kad nagrinėjamos Sutarčių nuostatos dėl maisto prekių grąžinimo ir reikalavimo atlyginti nuostolius dėl prekių nukainojimo nebuvo taikomos. Tai taip pat reiškia, kad vertinant, ar veiksmai atitinka pažeidimo sudėtį, neturi reikšmės, dėl kokių priežasčių Įmonė atliko veiksmus.

(66) Pozicijos, kad Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo pažeidimo sudėtis yra formali, Konkurencijos taryba laikėsi ir anksčiau (žr. Konkurencijos tarybos 2012 m. birželio 6 d. nutarimą Nr. 1S-74 „Dėl UAB „Palink“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“)⁶⁹, o ją iš esmės patvirtino ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT)⁷⁰.

(67) Toliau, pateikiamas Sutarčių nuostatų vertinimas Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto bei 2 punkto atžvilgiu.

6.1. Dėl nuostatų, susijusių su prekių grąžinimu tiekėjams vertinimo MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto atžvilgiu

(68) Kaip jau minėta, pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą draudžiama didelę galią turinčiai mažmeninės prekybos įmonei reikalauti iš tiekėjo priimti neparduotas maisto prekes, išskyrus negreitai gendančias supakuotas maisto prekes, jeigu jos yra saugios, kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas, ir dėl jų grąžinimo yra išankstinis susitarimas.

(69) Nors minėta nuostata mini maisto prekes, tačiau pagrįstai galima teigti, kad MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte įtvirtintas draudimas grąžinti maisto prekes apima ir gėrimus. Tokia išvada darytina dėl to, kad šio įstatymo tikslas yra riboti didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimą ir užtikrinti tiekėjų ir didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių interesų pusiausvyrą (įstatymo 1 straipsnio 1 dalis). Tuo tarpu pagal MPĮNVDĮ 2 straipsnio 3 dalį tiekėju laikomas maisto prekių ir gėrimų tiekėjas, t. y. asmuo, pagal didmeninio pirkimo–pardavimo sutartį parduodantis mažmeninės prekybos įmonei maisto prekes ir (ar) gėrimus, skirtus parduoti vartotojui.

(70) Be to, Lietuvos Respublikos maisto įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad maistas, kaip apibrėžta 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 178/2002 dėl maisto įstatymo pagrindinių principų ir reikalavimų nustatymo, Europos maisto saugos institucijos įsteigimo ir maisto saugos procedūrų bei principų nustatymo⁷¹ 2 straipsnyje, yra „<...> medžiaga arba produktas, perdirbtas, perdirbtas iš dalies arba neperdirbtas, kurį žmogus

⁶⁹ Paskelbtas Konkurencijos tarybos interneto svetainėje http://kt.gov.lt/index.php?show=nut_view&nut_id=1377.

⁷⁰ LVAT 2013 m. spalio 18 d. nutartis byloje Nr. A⁸⁵⁸-1014/2013, UAB „Palink“ v Konkurencijos taryba.

⁷¹ Oficialusis leidinys L, 2002 m. vasario 1 d, Nr. 31-1. Reglamentas iš dalies keistas 2003 m. liepos 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1642/2003 bei 2006 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 575/2006.

nurys arba pagrįstai tikimasi, kad nurys. „Maistas“ – tai ir gėrimas, kramtomoji guma ar kuri nors kita medžiaga, įskaitant vandenį, apgalvotai įdėta į maistą jį gaminant, ruošiant ar apdorojant“.

(71) Taigi, darytina išvada, kad Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte minimos maisto prekės apima ir gėrimus. Atitinkamai, toliau nutarime maisto prekių sąvoka MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto prasme laikytina kaip apimanti ir gėrimus.

(72) Kaip matyti iš minėtos Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatos, yra draudžiama visais atvejais grąžinti neparduotas maisto prekes, kurios neatitinka minėtame punkte nurodomų išimties sąlygų. Atitinkamai draudimo grąžinti neparduotas maisto prekes išimtis taikoma tik esant visoms šioms sąlygoms:

- (a) grąžinamos negreitai gendančios maisto prekės;
- (b) jos yra supakuotos;
- (c) jos yra saugios, kokybiškos;
- (d) jos galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba terminas neribojamas; ir
- (e) yra išankstinis susitarimas dėl tokių grąžinimų.

(73) Kaip nurodyta MPĮNVDĮ 3 straipsnio 2 dalyje, atliekant tyrimą dėl šio įstatymo pažeidimo, pareiža įrodyti, kad šio straipsnio 1 dalies 7, 8 ir 10 punktuose nurodytas susitarimas yra sudarytas ir atitinka nustatytus reikalavimus, tenka tokį susitarimą sudariusiai mažmeninės prekybos įmonei.

(74) Kaip nurodyta šio nutarimo 3.1 dalyje, UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ Sutartyse su tiekėjais buvo nurodyta, kad pirkėjas (atitinkamai *Norfa* ar *Rivona*) turi teisę grąžinti prekes, įskaitant maisto prekes ir gėrimus, pardavėjui dėl įvairių priežasčių, pavyzdžiui, kad prekės yra nepaklausios, pasibaigė akcijos, nutraukta pirkimo – pardavimo sutartis ir kitos priežastys, o pardavėjas (tiekėjas) privalo tokias grąžinamas prekes priimti. Sutartyse taip pat numatyta ir išlyga, kada prekių grąžinti negalima: „*jeigu prekių pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus negalima grąžinti pardavėjui*“.

(75) Taigi, UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ su tiekėjais sudarytose tiekimo sutartyse buvo įrašytos su prekių grąžinimu susijusios nuostatos. Tačiau nenustatyta, kad pagal nagrinėjamas Sutarčių sąlygas prekių grąžinimas būtų apribotas ir atitiktų minėtas MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte išvardintas maisto prekių grąžinimo draudimo išimties sąlygas. Konkurencijos taryba daro išvadą, kad minėtos nuostatos pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą, atsižvelgusi į toliau nurodytus argumentus.

(76) Tiek su maisto prekių, tiek ir su ne maisto prekių tiekėjais buvo sudaromos vienodos formos sutartys, ir, nesant jokių paaiškinimų bei papildomų susitarimų, iš tokių sutartinių nuostatų formuluočių galima suprasti, kad prekių grąžinimai nagrinėjamų Sutarčių nuostatų pagrindu yra galimi bet kurio tiekėjo atžvilgiu, nepriklausomai nuo to, ar jis tiekia maisto prekes, ar ne, taip pat nepriklausomai nuo to, ar poreikį grąžinti prekes lėmė tiekėjo veiksmai. Tuo tarpu MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punktas draudžia mažmeninės prekybos įmonėms grąžinti maisto prekes. Taigi, bendrai suformuluotos Sutarčių nuostatos neužtikrina, kad jų pagrindu *Norfa* ir *Rivona* negali reikalauti iš tiekėjų priimti grąžinamas maisto prekes, ypač tais atvejais, kai prekės grąžinamos ne dėl nuo tiekėjų priklausančių priežasčių.

(77) Šią išvadą, be kita ko, patvirtina ir tiekėjų nevienareikšmiški paaiškinimai, kaip kad nurodyta šio nutarimo 3.1 dalyje, jie nagrinėjamas Sutarčių nuostatas dėl prekių grąžinimo supranta įvairiai ir nebūtinai taip pat, kaip *Norfa* ir *Rivona*, t. y. kad prekių grąžinimas negalimas, jei tai prieštarautų MPĮNVDĮ reikalavimams.

(78) UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ Sutartyse numatyta sąlyga, kad prekės gali būti grąžinamos tik, jei to nedraudžia Lietuvos Respublikos teisės aktai, nepašalina minėtų nuostatų prieštaravimo MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto reikalavimams. Tokia išvada darytina dėl toliau nurodytų priežasčių.

(79) Nors *Norfa, Rivona* Sutartyse nenumato absoliutaus reikalavimo tiekėjams priimti visas gražinamas prekes, tačiau, kaip minėta, maisto prekių gražinimas pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą yra galimas tik tuo atveju, jei yra tenkinamos šioje normoje nurodytos draudimo išimties sąlygos, t. y. gali būti gražinamos tik negreitai gendančios, supakuotos maisto prekės, jeigu jos yra saugios, kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas ir dėl jų gražinimo yra išankstinis susitarimas.

(80) Tuo tarpu Sutarčių nuostata „jeigu prekių pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus negalima gražinti pardavėjui“ ar Įmonių paaiškinimai, kad atitinkami susitarimai dėl gražinamų prekių gali būti sudaryti atskirai, negali būti laikomi aplinkybėmis, įrodančiomis, kad Sutartyse numatyta prekių gražinimo teisė įgyvendinama pagal MPĮNVDĮ reikalavimus.

(81) Pirmiausia, pažymėtina, kad skirtingai nei VMVT direktoriaus 2008 m. kovo 26 d. įsakymo Nr. B1-183 nuostatos, Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas numato papildomą maisto prekių gražinimo sąlygą – išankstinį susitarimą su tiekėju. Atsižvelgus į tai, kad MPĮNVDĮ numato tik ribotas galimybes gražinti maisto prekes bei reikalauja susitarimo, pagrįsta daryti išvadą, kad tiekėjas iš pačių pagrindinių sutarčių nuostatų turėtų aiškiai suprasti, kokiais konkrečiais atvejais ir sąlygomis galimi prekių gražinimai, įskaitant ir tai, kad bet kuriuo atveju turi būti išankstiniai susitarimai dėl to su tiekėjais. Tačiau tokių aiškių nuostatų UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ Sutartyse su tiekėjais nėra. Priešingai, remiantis vien tik sutartyse įvardintomis iš esmės standartinėmis nuostatomis, galima teigti, kad *Norfa ir Rivona* turi teisę gražinti, o tiekėjas privalo priimti maisto prekes ir gėrimus neatsižvelgiant į visus gražinamoms prekėms MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte keliamus reikalavimus.

(82) Be to, Įmonių Sutartyse jų teisė gražinti prekes numatyta tais atvejais, kai prekės tapo nepaklausios, kai baigėsi akcija, dėl sezoniškumo, kai nutraukiama sutartis anksčiau termino ar kitais neįvardintais atvejais. Taigi, esant aiškiai nurodytiems ir nebaigtiniams pagrindams, kada *Norfa ir Rivona* turi teisę gražinti prekes, tačiau nesant aiškiai įvardintoms MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte numatytoms prekių gražinimo leistinum sąlygoms, nėra objektyvaus pagrindo išvadai, kad tokios nagrinėjamos Sutarčių nuostatos atitinka MPĮNVDĮ reikalavimus.

(83) Sutarčių nuostata, kad prekių gražinimas negalimas „jeigu pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus prekės negalima gražinti pardavėjui“ taip pat negali būti vertinama, kaip suteikianti pakankamą aiškumą tiekėjams dėl maisto prekių gražinimo sąlygų MPĮNVDĮ prasme, t. y. kad tiekėjai gali būti užtikrinti, jog *Norfa ir Rivona* negali reikalauti priimti prekes pažeidžiant MPĮNVDĮ reikalavimus.

(84) Atkreiptinas dėmesys, kad MPĮNVDĮ draudimai taikomi būtent didelę rinkos galią turinčioms mažmeninės prekybos įmonėms (o ne tiekėjams) ir būtent šioms mažmeninės prekybos įmonėms sukuria pareigą neatlikti šiame įstatyme draudžiamų veiksmų. Atitinkamai, maisto prekių tiekėjai, kaip šio įstatymo ginami subjektai, neprivalo prisiimti mažmeninės prekybos įmonėms taikomos pareigos dėl šio įstatymo reikalavimų laikymosi. Priešingu atveju tiekėjai iš esmės patys privalėtų įvertinti, ar jų atžvilgiu atliekami mažmeninės prekybos įmonės veiksmai nepažeidžia MPĮNVDĮ reikalavimų. Tačiau akivaizdu, kad tai prieštarautų MPĮNVDĮ esmei ir tikslams, kadangi šiuo įstatymu siekiama būtent uždrausti jame nurodytus veiksmus šio įstatymo ginamų tiekėjų atžvilgiu ir jiems neturėtų būti perkelta pareiga patiems rūpintis, kad įstatyme nurodyti nesąžiningi ir draudžiami veiksmai nebūtų atliekami jų atžvilgiu.

(85) Taigi, bendro pobūdžio nuostatos, kad prekių gražinimas negalimas, jei tai draudžia teisės aktai, įtvirtinimas UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ Sutartyse su tiekėjais, negali būti laikomas aplinkybe įrodančia Sutartyse Įmonėms numatytų teisių gražinti prekes tiekėjams atitiktį MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto reikalavimams.

(86) Papildomai pastebėtina, kad išvada dėl prieštaravimo MPĮNVDĮ taikytina ir UAB „RIVONA“ su vienu iš tiekėjų sudarytoms sutartims, kuriose, kitaip nei aukščiau aptartose standartinėse Sutarčių sąlygose, įtvirtinta nuostata, kad prekės gali būti gražinamos, kai iki jų galiojimo pabaigos liko 14 dienų arba 1/12 tinkamumo vartoti termino (Nutarimo 22 pastraipa).

(87) Šis tiekėjas maisto prekes UAB „RIVONA“ pradėjo tiekti nuo 2013 m. balandžio 14 d., taigi atitinkama nuostata buvo taikoma ir maisto prekių atžvilgiu iki 2013 m. rugpjūčio 1 d., kai buvo sudarytas papildomas susitarimas, jog maisto prekėms ši nuostata netaikoma. Kadangi minėtoje sutarties nuostatoje buvo aptarti tik prekių grąžinimo terminai, bet nebuvo aptartos kitos grąžinamoms maisto prekėms keliamos sąlygos, nurodytos MPĮNVDĮ, tai leidžia daryti išvadą, kad šioje sutartyje minėtu laikotarpiu numatytos prekių grąžinimo nuostatos neatitiko MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto reikalavimų.

(88) Tokiais įmonių veiksmais, kai Sutartyse yra numatyta galimybė grąžinti maisto prekes tiekėjams (ypač įvertinus ir tai, kad Sutartyse taip pat numatytos pareigos tiekėjams padengti su prekių grąžinimu susijusias išlaidas, o dėl ne laiku pasiimtų prekių taip pat numatytos baudos), atsižvelgus į Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatas, yra bloginama tiekėjų padėtis, kadangi jiems perkeliama rizika, susijusi su UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ nerealizuotomis prekėmis, nors prekes jau yra priėmusios šios įmonės.

(89) Pastebėtina, kad būtent mažmeninės prekybos įmonė, atsižvelgus į tai, kad jos pagrindinė veikla yra prekių pardavimas vartotojams, geriausiai žino prekių pardavimo riziką, ji tiesiogiai gali planuoti užsakomų maisto prekių ir gėrimų kiekius. Tuo tarpu tiekėjas, pareigos minimizuoti kokius nors galimus mažmeninės prekybos įmonės nuostolius neturi. Įstatymų leidėjas Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatyme numatė, kokia apimtimi įstatyme nurodytais atvejais gali būti paskirstyta rizika tarp tiekėjo ir mažmeninės prekybos įmonės. Todėl mažmeninės prekybos įmonė, pažeisdama Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatas, riziką, susijusią su įmonės jau įsigytų prekių perpardavimu, neproporcingai perkeltų tiekėjui. Kadangi tiekėjui numatoma didesnė rizika sutartinėmis nuostatomis, mažmeninės prekybos įmonės veiksmai gali neigiamai paveikti tiekėjo galimybes planuoti investicijas ir taikyti naujoves dėl sumažėjusių pajamų ir atsirandančio didesnio neapibrėžtumo.

(90) Apibendrinusi aukščiau išdėstytas aplinkybes, Konkurencijos taryba konstatuoja, kad UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“, kaip vienas vienetas MPĮNVDĮ prasme, būdamos didelę rinkos galią turinčia mažmeninės prekybos įmone, Sutartyse su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais įtvirtinusios nuostatas dėl maisto prekių grąžinimo, pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą.

6.2. Dėl nuostatų, susijusių su nuostolių kompensavimu, sumažinus prekės kainą vartotojams, vertinimo MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto atžvilgiu

(91) Kaip minėta, pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktą, draudžiama didelę galią turinčiai mažmeninės prekybos įmonei reikalauti iš tiekėjo kompensuoti mažmeninės prekybos įmonės negautą ar gautą mažesnę, negu tikėtasi gauti, pelną už prekių, gautų iš tiekėjo, pardavimą. Tai yra absoliutus draudimas ir išankstinių susitarimų dėl tokios kompensacijos negali būti.

(92) Kaip nurodyta šio nutarimo 3.2 dalyje, UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ didmeninio pirkimo-pardavimo sutartyse įtvirtino nuostatas, kuriose pažymima, jog tuo atveju, jei prekės pagal teisės aktus negali būti grąžinamos pardavėjui (tiekėjui), tuomet pirkėjas (priklausomai nuo to, su kuria įmonės sudaryta konkreti sutartis – *Norfa* ar *Rivona*) gali vienašališkai ar šalių sutarimu⁷² nustatyti mažesnę prekės pardavimo vartotojui kainą ir reikalauti padengti nukainavimo nuostolius, o prekių pardavėjas privalo sumokėti baudą, kurios dydis padengtų nukainavimo nuostolius.

(93) Sutartyse taip pat įtvirtinta nukainavimo nuostolių apskaičiavimo tvarka: iš pirkimo kainos atimama nustatyta mažesnė pardavimo vartotojui kaina neįskaitant PVM. Kaip matyti iš didmeninio prekių – pirkimo pardavimo sutarčių nuostatų, nuostolių kompensavimo gali būti

⁷² Tyrimo metu nustatyta, kad nuo 2010 m. buvo pakoreguotos sutartys, kurias sudarė tiekėjai su *Rivona*, numatant, kad nuostoliai kompensuojami šalių sutarimu, tačiau *Norfa* su tiekėjais sudarytose sutartyse ši nuostata liko nepakeista.

reikalaujama dėl tų prekių, kurios pagal Sutarčių sąlygas negali būti gražintos tiekėjui, bet dar gali būti parduodamos galutiniam vartotojui (pavyzdžiui, kai yra besibaigiantis prekių galiojimo terminas). Tokias prekes Įmonės gali parduoti pigiau negu planavo parduoti, t. y. nukainoti prekes, kad neparduotų prekių nereikėtų utilizuoti ir mažmeninė prekybos įmonė patirtų mažiau nuostolių. Taigi, UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ Sutarčių su tiekėjais nuostatos dėl nuostolių kompensavimo sumažinus prekės kainą vartotojui, apima tuos atvejus, kai maisto prekės ar gėrimai jau yra priimti *Norfos* ir *Rivonos*, todėl atsakomybė ir rizika dėl prekių pardavimo taip pat yra perėjusi šioms Įmonėms. Toks reikalavimas tiekėjams padengti maisto prekių ar gėrimų nukainojimo nuostolius siejamas su aplinkybėmis, kurios atsirado dėl su tiekėju nesusijusių priežasčių, o mažmeninės prekybos įmonės siekiu susimąžinti patirtas neigiamas pasekmes, kurios atsirado jau perėjus atsakomybei ir rizikai dėl prekių pardavimo pačioms Įmonėms.

(94) Taigi *Norfa* ir *Rivona*, įtvirtindamos didmeninio prekių pirkimo - pardavimo sutartyse nuostatas dėl maisto prekių ar gėrimų nukainojimo bei įpareigodamos tiekėjus tokius nuostolius padengti, tam, kad jos sumažintų patiriamas neigiamas pasekmes sau, riziką dėl atsiradusių nuostolių perkelia tiekėjams, nors tokią riziką dėl prekės nukainojimo ir galimų nuostolių turėtų prisiimti pačios.

(95) Toks *Norfai* ir *Rivonai* tenkančios rizikos perkėlimas tiekėjams Sutartyse numatant galimybę reikalauti iš tiekėjų kompensuoti su iš jų pirktų prekių pardavimu susijusius nuostolius vertintinas kaip prieštaraujantis Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimams.

(96) Šio išvados nepakeičia *Norfos* ir *Rivonos* argumentai, kad pagal Sutartis gali būti reikalaujama padengti tik skirtumą tarp prekės įsigijimo ir pardavimo kainos, kai prekės parduodamos mažesne už savikainą kaina, bet tai neapima negauto arba gauto mažesnio negu tikėtasi pelno kompensavimo (kaip nurodoma MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 punkte).

(97) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnis draudžia atlikti veiksmus prieštaraujančius sąžiningai ūkinės veiklos praktikai, kuriais mažmeninės prekybos įmonių veiklos rizika perkeliama tiekėjams. Todėl yra pagrįsta teigti, kad šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktą apima atvejus, kai mažmeninė prekybos įmonė ar su ja susijusi įmonė reikalauja tiekėjų kompensuoti negautas ar gautas mažesnes pajamas iš tiekėjo prekių pardavimo, nepriklausomai nuo to, kaip konkrečiai yra įvadinamas toks reikalavimas, kai tokių pajamų sumažėjimas priklauso nuo mažmeninės prekybos įmonės sprendimo, o ne nuo su tiekėjo veiksmis susijusių priežasčių.

(98) Be to, pajamų sumažėjimas, tam tikrą prekių dalį pradavinėjant sumažintomis kainomis, Sutartyse įvardijamas kaip nuostolis, turi įtakos ir planuotam pelnui, kurį gautų mažmeninės prekybos įmonė, parduodama visas prekes nesumažintomis kainomis. Todėl šio nukainojimo rezultato įvardinimo formuluotė (negautas ar gautas mažesnis pelnas, nuostolis ar negautos pajamos) neturi reikšmės ir MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto atžvilgiu jos visos yra tapačios.

(99) Toks MPĮNVDĮ nuostatos vertinimas grindžiamas tuo, kad pavienių prekių pardavimas žemiau savikainos gali būti laikomas nuostoliu, tačiau vertinant bendrą veiklos rezultata, paprastai pelningumas yra skaičiuojamas prekių grupėms arba visam parduotam tam tikros prekės kiekiui, tačiau ne atskiram prekės vienetui. Tai patvirtina ir aplinkybė, jog *Norfa* ir *Rivona* skaičiuoja parduodamų maisto prekių pelną, pardavimo pajamas bei pelningumą pagal prekių grupes.

(100) Atitinkamai, vertinant visą vienos prekės kiekio pardavimo pelną, galima daryti išvadą, kad dalies šio kiekio pardavimas žemiau savikainos mažina viso parduoto prekės kiekio planuotą pelną. Todėl reikalavimas padengti prekių nukainavimo nuostolius gali būti laikomas tapačiu reikalavimui padengti negauto pelno dalį. Taigi, jeigu prekių kaina sumažinama žemiau pirkimo kainos, mažmeninė prekybos įmonė taip pat gali negauti planuoto pelno dalies.

(101) Dėl šių priežasčių, nors nagrinėjamosiose *Norfos* ir *Rivonos* Sutarčių nuostatose tiesiogiai neįvardinamas pelnas ar jo dalies sumažėjimas, tai nereiškia, kad Sutarčių nuostatos negali pažeisti Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimų.

(102) Kaip minėta, MPĮNVDĮ pažeidimo faktui nustatyti Konkurencijos taryba neprivalo vertinti, ar pasireiškė draudžiamų veiksmų pasekmės tiekėjams. Atitinkamai tai, kad Įmonės faktiškai nepasinaudojo teise reikalauti atlyginti nuostolius remdamosi nagrinėjamomis Sutarčių nuostatomis, nepaneigia, kad šios teisės įtvirtinimas sutartyse su tiekėjais yra pakankama aplinkybė pripažinti, kad vis dėlto Įmonių reikalavimas tiekėjams kompensuoti nuostolius, sumažinus prekės kainą vartotojams yra išreikštas, yra galimas ir sukuriantis privalomas pasekmes tiekėjams.

(103) Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nagrinėjamose Sutartyse su tiekėjais įtvirtintos nuostatos dėl nuostolių kompensavimo, sumažinus prekės kainą vartotojams dėl įvairių tačiau nuo tiekėjų tiesiogiai nepriklausančių priežasčių (pavyzdžiui, dėl sezono, pirkėjų vartojimo įpročių ar likusio trumpo prekių galiojimo termino), yra nesąžiningos, kadangi iš prekių tiekėjų gali būti reikalaujama prisiimti mažmeninės prekybos įmonėms priklausančią riziką, susijusią su galimai negautu ar gautu mažesniu pelnu iš prekių pardavimo vartotojams. Nepriklausomai nuo to, ar reikalavimas kompensuoti nuostolius (sumažėjusias pajamas) būtų taikomas vienai prekei ar prekių grupei, tiek vienu, tiek kitu atveju yra perkeliama rizika tiekėjams, o tai prieštarauja Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo tikslui užtikrinti pusiausvyrą tarp didelę rinkos galią turinčios mažmeninės prekybos įmonės ir tiekėjo.

(104) Apibendrinusi aukščiau išdėstytas aplinkybes, Konkurencijos taryba konstatuoja, kad UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“, kaip vienas vienetas MPĮNVDĮ prasme, būdamos didelę rinkos galią turinčia mažmeninės prekybos įmone, Sutartyse su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais įtvirtinusios nuostatas dėl nuostolių kompensavimo prekių kainų sumažinimo vartotojams atvejais (kai šių prekių negalima grąžinti tiekėjams), pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktą.

7. Dėl Konkurencijos tarybos vykdomos MPĮNVDĮ stebėsenos įtakos pažeidimo konstatavimui

(105) UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ taip pat pažymėjo, kad tariamo Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo pažeidimo laikotarpiu turėjo teisėtus lūkesčius, susijusius su Konkurencijos tarybos vykdoma MPĮNVDĮ stebėseną. Įmonių teigimu, jos negali būti pripažintos pažeidusios šį įstatymą, nes Įmonės Konkurencijos tarybai stebėsenos tikslais yra pateikusios visas standartines 2009-2013 m. didmeninio pirkimo – pardavimo sutartis, o nagrinėjamos Sutarčių nuostatos dėl prekių grąžinimo ir nuostolių kompensavimo per tą laikotarpį nebuvo keičiamos. Kadangi, Įmonių nuomone, Konkurencijos taryba visose trijose stebėsenos pažymose⁷³ buvo padaryta išvada, kad mažmeninių prekybos tinklų sutartyse su tiekėjais nėra nuostatų, pažeidžiančių MPĮNVDĮ, Įmonės mažiausiai 3 metus pagrįstai tikėjosi, kad jų su tiekėjais sudaromos didmeninio pirkimo-pardavimo sutarčių nuostatos visiškai atitinka šio įstatymo reikalavimus.

(106) LVAT yra apibendrinęs teisėtų lūkesčių sampratą pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką⁷⁴. LVAT, remdamasis Konstitucinio Teismo nutarimais, pažymėjo, kad teisėtų lūkesčių apsauga yra vienas iš neatsiejamų teisinės valstybės principo elementų. Valstybė privalo vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui, nes neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise. Tačiau įgytų teisių ir teisėtų lūkesčių apsauga nereiškia, kad tam tikra įstatymu nustatyta sistema negali būti pertvarkoma. Įvertinęs ESTT praktiką, LVAT pažymėjo, kad teisė remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu taikoma kiekvienam asmeniui, esančiam padėtyje, kuri leidžia manyti, kad institucija sukėlė jam pagrįstų vilčių dėl suteiktų konkrečių garantijų. ESTT taip pat yra nurodęs, kad

⁷³ Paskelbtos Konkurencijos tarybos interneto svetainėje <http://kt.gov.lt/index.php?show=mppazymos>.

⁷⁴ Žr. LVAT 2011 m. liepos 28 d. nutartį Nr. A⁴⁴⁴-2863/2011, UAB „Irvista“ v. Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos; taip pat šioje nutartyje nurodytus Konstitucinio Teismo ir ESTT sprendimus.

garantijomis, galinčiomis suteikti tokių vilčių, laikoma tiksli, nesąlygiška, nuosekli ir tam teisę turinčių patikimų šaltinių, nesvarbu kokia forma, pateikta informacija⁷⁵.

(107) Atsižvelgus į šiuos teismų paaiškinimus dėl teisėtų lūkesčių ir toliau nurodytas aplinkybes, laikytina, kad *Norfos* ir *Rivonos* pozicija dėl, jų nuomone, pažeistų teisėtų lūkesčių principo yra nepagrįsta ir nesudaro pagrindo atleisti nuo atsakomybės padarius MPĮNVDĮ pažeidimą.

(108) Pirmiausia pastebėtina, kad Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 9 straipsnis nustato šio įstatymo pažeidimų tyrimo ir nagrinėjimo procedūrą, kurios nėra pagrindo sutapatinti su šio įstatymo 14 straipsnyje nustatyta pareiga Konkurencijos tarybai teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei metinę šio įstatymo stebėsenos pažymą.

(109) Stebėsenos pažymoje nurodomi priimant MPĮNVDĮ siekti tikslai, neigiamos pasekmės (jei tokių buvo) ir, esant būtinybei, – pasiūlymai dėl šio įstatymo tobulinimo arba išvada, kad tokios būtinybės nėra. Nėra pagrindo teigti, kad pažyma būtų skirta didelę rinkos galią turinčioms mažmeninės prekybos įmonėms, o pažymos tikslas būtų užtikrinti jas dėl kokių nors veiksmų teisėtumo. Taip pat Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatyme nėra jokių nuostatų, įtvirtinančių stebėseną kaip *ex ante* priežiūros mechanizmą, kuris galėtų suteikti teisinį tikrumą dėl elgesio rinkoje. Taigi, stebėsenos pažyma iš esmės yra ataskaitos ir informacinio pobūdžio dokumentas.

(110) Be to, vien tai, kad Įmonės pateikė Konkurencijos tarybai sutartis su nagrinėjamomis nuostatomis ir Konkurencijos taryba galėjo žinoti apie šias nuostatas sutartyje, dar nesudaro pagrindo teigti, kad Įmonėms galėjo kilti pagrįstų lūkesčių, nesant Konkurencijos tarybos konkrečių garantijų dėl tokių nuostatų teisėtumo⁷⁶. Konkurencijos taryba niekada neteikė UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ jokių aiškių užtikrinimų (garantijų) konkrečiai dėl nagrinėjamų nuostatų teisėtumo, bei tuo labiau – nesuteikė Įmonėms jokių teisių, susijusių su nagrinėjamų nuostatų naudojimu. Pažymose nė vienu atveju Konkurencijos taryba nepasisakė dėl nagrinėjamų sutarčių nuostatų ir neteikė individualaus jų vertinimo dėl atitikties MPĮNVDĮ reikalavimams.

(111) Tai, jog Konkurencijos taryba neteikė Įmonėms konkrečių išaiškinimų ir aiškių garantijų dėl nagrinėtų MPĮNVDĮ nuostatų neneigia ir pačios Įmonės.

(112) Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, nėra pagrindo teigti, kad UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ galėjo turėti pagrįstus teisėtus lūkesčius, kad jos naudojamos sutartys neprieštarauja MPĮNVDĮ, įskaitant ir šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 7 punktų, reikalavimus.

8. Dėl UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ taikytinų sankcijų

(113) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad Konkurencijos taryba, nustačiusi šio įstatymo pažeidimą, vadovaudamasi objektyvumo ir proporcingumo principais, turi teisę skirti mažmeninės prekybos įmonei šiame įstatyme nustatytą baudą ir nustatyti įpareigojimą mažmeninės prekybos įmonei nutraukti draudžiamus nesąžiningus veiksmus ar įpareigojimą atlikti veiksmus, atkursiančius ankstesnę padėtį ar pašalinančius pažeidimo pasekmes, įskaitant sutarties pakeitimą.

(114) Svarbu pažymėti, kad UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“, vadovaujantis MPĮNVDĮ 2 straipsnio 1 punktu, yra susiję ūkio subjektai, kurie laikomi vienu vienetu, todėl šioms Įmonėms taikoma solidari atsakomybė už MPĮNVDĮ pažeidimus.

(115) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad už šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytus draudžiamus nesąžiningus veiksmus mažmeninės prekybos įmonei skiriama piniginė bauda iki keturių šimtų tūkstančių litų. Šio straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad skiriamos baudos dydis priklauso nuo pažeidimo pobūdžio, pažeidimo trukmės ir masto, atsakomybę sunkinančių ir lengvinančių aplinkybių.

⁷⁵ Teisingumo Teismo 2011 m. kovo 17 d. sprendimas byloje C-221/09, *AJD Tuna Ltd v Direttur tal-Agricoltura u s-Sajd, Avukat Generali*, 71-72 punktai ir juose nurodyta teismų praktika.

⁷⁶ Šiuo aspektu žiūrėti Bendrojo Teismo 2012 m. rugsėjo 27 d. sprendimą byloje T-387/09 *Applied Microengineering Ltd v Komisija*, 56-62 punktai.

(116) Skiriant baudą, atsižvelgiama į pažeidimo pobūdį – *Norfa ir Rivona* atliko veiksmus, kurie pažeidžia MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 7 punktus. Jų veiksmai neigiamai pasireiškė tuo, kad didmeninio pirkimo – pardavimo Sutartyse įtvirtinus nuostatas dėl prekių grąžinimo tiekėjams bei nuostatas, kad tais atvejais, kai prekių grąžinti negalima, iš tiekėjų gali būti reikalaujama kompensuoti Įmonių patirtus nuostolius dėl prekių kainos sumažinimo, tiekėjams iš esmės perkeliama rizika, susijusi su maisto prekių ir gėrimų pardavimu vartotojams, nors šią riziką turėtų prisiimti pačios mažmeninės prekybos įmonės. Tačiau nenustatyta, kad *Norfa* ar *Rivona* faktiškai grąžindavo prekes tiekėjams ar reikalavė kompensuoti patirtus nuostolius.

(117) Nustatant Įmonėms skirtos baudos dydį taip pat būtina atsižvelgti į pažeidimo trukmę ir mastą.

(118) Vertinant pažeidimo trukmę pažymėtina, kad draudžiamos didmeninio pirkimo - pardavimo sutarčių nuostatos dėl prekių grąžinimo ir nuostolių, sumažinus kainą vartotojams, kompensavimo, buvo naudojamos dar nuo 2010 m. balandžio 1 d.⁷⁷, kai įsigaliojo MPĮNVDĮ. *Rivona* ir *Norfa* nepateikė įrodymų, kad atitinkamos sutarčių nuostatos būtų pakeistos. Kadangi tokios sutartys sudaromos kiekvienais metais ir galioja nuo pasirašymo momento iki kitų metų sausio 31 d., ir sudarytų sutarčių su draudžiamomis nuostatomis buvo visą 2010 – 2013 m. laikotarpį, taigi pažeidimas truko nuo 2010 m. balandžio 1 d. bent iki šio nutarimo priėmimo dienos.

(119) Pastebėtina, kad vienos iš *Rivonos* sutarčių atžvilgiu MPĮNVDĮ pažeidimas truko nuo 2013 m. balandžio 1 d. (kai tiekėjas pradėjo tiekti maisto prekes ir gėrimus Rivonai) iki 2013 m. rugpjūčio 1 d., kai sutartyje buvo nurodyta, kad nagrinėjama prekių grąžinimo nuostata netaikoma maisto prekėms. Tačiau ši aplinkybė nedaro įtakos bendrai MPĮNVDĮ pažeidimo trukmei, nes bet kuriuo atveju be šios sutarties visą laikotarpį galiojo daug standartinių Sutarčių, kuriose nuostatos dėl prekių grąžinimo ir nuostolių, sumažinus kainą vartotojams, kompensavimo nebuvo keičiamos.

(120) Apibendrinus tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ padarytas pažeidimas laikytinas tęstiniu pažeidimu, kuris truko nuo 2010 m. balandžio 1 d. bent iki šio nutarimo priėmimo dienos (iš viso beveik 3 metus ir 7 mėnesius), t. y. labai ilgai.

(121) Tačiau, įvertinusi Įmonių argumentus, susijusius su klaidinga Konkurencijos tarybos parengtų MPĮNVDĮ stebėsenos pažymų interpretacija, Konkurencijos taryba daro išvadą, kad nagrinėjamu atveju yra pagrindas vadovaujantis objektyvumo ir proporcingumo principais sprendžiant dėl pažeidimo trukmės įtakos baudos dydžiui, atsižvelgti į papildomas aplinkybes. MPĮNVDĮ įsigaliojo tik 2010 m. balandžio 1 d. Taigi, tiek šis įstatymas galioja, tiek šio įstatymo stebėseną trunka santykinai neilgą laikotarpį, todėl nėra susiformavusios stebėsenos praktikos. Negalima atmesti, kad dėl šių išimtinių aplinkybių galėjo susidaryti situacija, kai Įmonės galėjo klaidingai interpretuoti Konkurencijos tarybos atliekamą stebėseną ir jos pagrindu rengiamas metines pažymas kaip *ex ante* peržiūros įrankį Įmonės sutarčių atitikties MPĮNVDĮ nuostatoms vertinti. Tai galėjo lemti, kad Įmonės, nesulaukusios tiesioginių Konkurencijos tarybos pastabų dėl jų sutarčių nė vienoje stebėsenos pažymoje, galėjo suklysti dėl sutarčių atitikties MPĮNVDĮ reikalavimams.

(122) Dėl šių priežasčių nagrinėjamu atveju baudos dydžio skaičiavimui atsižvelgiama į pažeidimo laikotarpį, kurio pradžia – tyrimo dėl Įmonių veiksmų atitikties MPĮNVDĮ reikalavimams pradžia, t. y. kai jos galėjo sužinoti apie 2013 m. rugsėjo 24 d. nutarimą dėl tyrimo pradėjimo ir turėjo neabejotinai suprasti, kad nagrinėjamų sutarčių nuostatos gali pažeisti MPĮNVDĮ reikalavimus. Šio laikotarpio pabaiga laikytina šio nutarimo priėmimo diena. Taigi baudos dydžiui įtaką darantis pažeidimo laikotarpis truko apie keturis mėnesius.

(123) Vertinant pažeidimo mastą atsižvelgiama į tai, kad sutartys, kuriose buvo įtvirtintos MPĮNVDĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 7 punktų reikalavimams prieštaraujančios nuostatos, daugeliu

---

⁷⁷ Pažymėtina, kad nuostatos dėl prekių grąžinimo ir nuostolių kompensavimo, sumažinus prekių kainą vartotojams Sutartyse su tiekėjais buvo naudojamos ir anksčiau, tačiau pažeidimo vertinimui aktualus nuostatų naudojimas tik įsigaliojus Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymui, t.y. nuo 2010 m. balandžio 1 d., kai šios nuostatos buvo uždraustos.

atveju buvo standartinės ir sudaromos su visais maisto prekių ir gėrimų tiekėjas dėl bet kurių tiekiamų maisto prekių ir gėrimų. Atitinkamai su *Norfa* tokias sutartis sudarė [KOMERCINĖ PASLAPTIS] tiekėjai (be *Rivonos*) dėl [KOMERCINĖ PASLAPTIS] prekių rūšių (be *Rivonos* tiekiamų prekių), o su *Rivona* tokias sutartis sudarė [KOMERCINĖ PASLAPTIS] tiekėjų dėl [KOMERCINĖ PASLAPTIS] prekių rūšių.

(124) Apibendrinus tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog Sutarčių nuostatos dėl prekių gražinimo ir dėl nuostolių, sumažinus kainą vartotojams, kompensavimo buvo taikomos iš viso bent kelių šimtų maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu ir šie tiekėjai bei jų prekės sudarė didelę *Rivonos*, *Norfos* prekių ir gėrimų tiekėjų ir atitinkamai prekių asortimento dalį. Atsižvelgus į šias aplinkybes darytina išvada, kad pažeidimo mastas yra santykinai didelis.

(125) Konkurencijos taryba nenustatė UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ atsakomybę sunkinančių ir lengvinančių aplinkybių.

(126) Įmonių nuomone, vis dėlto yra pagrindas joms taikyti atsakomybę lengvinančią aplinkybę – padėjimą Konkurencijos tarybai tyrimo metu, ne Įmonės geranoriškai ir visapusiškai bendradarbiavo su Konkurencijos taryba, operatyviai vykdė nurodymus ir informaciją teikė nustatytais terminais ir prašoma apimtimi. Tačiau šie Įmonių argumentai, yra nepagrįsti.

(127) Pažymėtina, kad ši atsakomybę lengvinanti aplinkybė negali būti taikoma tais atvejais, kai ūkio subjektas vykdė jam iš įstatymų kylančią pareigą, už kurios nevykdymą jam grėstų atsakomybė. Akivaizdu, kad tokios pareigos (šiuo atveju – pareiga pateikti atitinkamą informaciją) atlikimas laikytinas normaliu Įmonių elgesiu, kuris pats savaime negali būti laikomas pagalba tyrimo metu⁷⁸. Šiuo atveju Įmonės nepagrindė, kad prie efektyvaus tyrimo būtų prisidėjusios tokiu būdu, kuris rodytų jų didesnes pastangas ir siekį padėti Konkurencijos tarybai tyrimo metu išaiškinant pažeidimo aplinkybes, negu to reikalauja Įmonėms MPĮNVDĮ 11 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta pareiga. Taigi, nėra pagrindo šiuo atveju Įmonėms taikyti šią atsakomybę lengvinančią aplinkybę.

(128) Įvertinus aukščiau paminėtas baudos skyrimui reikšmingas aplinkybes bei vadovaujantis objektyvumo ir proporcingumo principais, UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ už Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 7 punktų reikalavimų pažeidimą solidariai skiriama 90 000 (devyniasdešimt tūkstančių) litų pinigine bausme.

Vadovaudamasi Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 7 punktais, 9 straipsnio 2 dalies 1 punktu, 3 dalimi bei 11 straipsnio 1, 5 ir 6 dalimis,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

1. Pripažinti, kad UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ didmeninio pirkimo - pardavimo sutartyse su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais įtvirtinusios nuostatas dėl nuostolių kompensavimo sumažinus kainą vartotojams pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimus, o įtvirtinusios nuostatas dėl prekių gražinimo pažeidė Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punkto reikalavimus.

2. Įpareigoti UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ nutraukti šio nutarimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytus draudžiamus nesąžiningus veiksmus.

3. Už šio nutarimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytus pažeidimus UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ solidariai skirti 90 000 (devyniasdešimt tūkstančių) litų pinigine bausmę.

4. Įpareigoti UAB „NORFOS MAŽMENA“ ir UAB „RIVONA“ per 5 darbo dienas nuo šio nutarimo rezoliucinės dalies 2 punkte nurodyto įpareigojimo įvykdymo ir per 5 darbo dienas nuo

⁷⁸ Žr. pavyzdžiui, LVAT 2011 m. birželio 23 d. nutartį byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, UAB „Elektromarktas“, UAB „Forum Cinemas Home Entertainment“ ir kt. v Konkurencijos taryba; LVAT 2012 m. gruodžio 6 d. nutartį byloje Nr. A⁸²²-2818/2012, UAB „Ermitažas“ v Konkurencijos taryba.

šio nutarimo rezoliucinės dalies 3 punkte nurodytos baudos sumokėjimo pranešti apie tai Konkurencijos tarybai ir pateikti tai patvirtinančius įrodymus.

Nutarimas per 20 dienų nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Vadovaujantis Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 11 straipsnio 10 dalimi, paskirta pinigine bausme per tris mėnesius nuo nutarimo gavimo dienos turi būti sumokėta į biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą LT24 7300 0101 1239 4300, įmokos kodas 6920, lėšų gavėjas – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, juridinio asmens kodas – 188659752.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas